

Skupina autora

Prilozi za povijest Domovinskog rata u Đakovu i Đakovštini

Hrvatsko društvo logoraša srpskih koncentracijskih logora Ogranak Đakovo, Hrvatsko društvo političkih zatvorenika Podružnica Osijek, Ogranak Đakovo, Đakovo, 2009., str. 527

Knjigu *Prilozi za povijest Domovinskog rata u Đakovu i Đakovštini* priredili su Ivo Tubanović, Igor Švraka, Pero Šola, Dragutin Hajnić, Zorica Balog, Nada Majbaum i Sanja Rogoz Šola. Urednica izdanja je Sanja Rogoz Šola, a predgovor je napisao dr. sc. Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata i sudionik Domovinskog rata. Knjiga se temelji na dokumentima, tisku, literaturi i osobnim svjedočanstvima. S obzirom na popis (s fotografijama i kratkim Žvotopisima) 270 osoba s područja Đakova i Đakovštine, vojnika i civila stradalih i nestalih tijekom Domovinskog rata i poraća, ona je u svojoj primarnoj namjeni Žrtvoslov temeljen na stradanjima, većinom Hrvata, ali i pripadnika drugih narodnosti, branitelja i civila u borbi protiv JNA i srpskih paravojskih snaga. U knjizi je oko 350 fotografija, 60-ak dokumenata, 20-ak iskaza preživjelih i više od stotinu priloga iz tiska i literature koji ilustriraju Život u Đakovštini za vrijeme rata. Prikupljeni su velikim naporima i entuzijazmom priređivača koji su tijekom nekoliko godina vršili terenska istraživanja i prikupljali podatke, sjećanja, dokumente i materijale vezane za Domovinski rat. U prikupljanju materijala i savjetima priređivačima su pomogli brojni pojedinci, posebno dr. sc. Vladimir Geiger iz Hrvatskog Instituta za povijest u Zagrebu i dr. sc. Ante Nazor.

Knjiga je podijeljena u 9 cjelina. Prvi dio donosi popis pripadnika MUP-a, HV-a i Narodne zaštite poginulih ili umrlih u Domovinskom ratu. U drugom dijelu popisani su civili poginuli ili umrli tijekom Domovinskog rata. Slijede prilozi u kojima se donose popisi poginulih i umrlih u Domovinskom ratu s prebivalištem negdje drugdje, a čije su obitelji u vrijeme Domovinskog rata Živjele i danas Žive u Đakovu i Đakovštini, te poginulih ili umrlih od posljedica

Domovinskog rata koji su sahranjenu u Đakovu i Đakovštini, s prebivalištem izvan Đakova i Đakovštine, kao i logoraša i zatočenika srpskih koncentracijskih logora prema popisu Hrvatskog društva logoraša srpskih koncentracijskih logora, ogranka Đakovo, odnosno prema drugim izvorima i literaturi. U prilogu se nalaze isječci iz novina, dokumenti i fotografije vezani za zarobljavanje i zatočenja logoraša te Život u logoru.

U četvrtom dijelu knjige svjedočanstva su sudionika Domovinskog rata, dijelom i bivših logoraša, obogaćena fotografijama. Nakon upečatljivih i katkada potresnih svjedočanstava, slijede radovi dr. sc. Ivice Miškulina (tada mr. sc) - *Počeci obrane: 107 brigada Zbora narodne garde Republike Hrvatske lipanj – rujna 1991. i Iz Žvota 122 brigade Hrvatske vojske 1991. – 1993.*, u kojem se, na temelju sačuvane izvorne građe i relevantne literature, govori o djelovanju 122. brigade HV-a. O nastanku 122. brigade govori i tekst njezinog zapovjednika Zvonimira Berca - *Nastanak 122. brigade Hrvatske vojske*. Slijedi tekst Dražena Najmana o Narodnoj zaštiti Đakovštine pa *Izviješće Željka Germovšeka iz Đakova, zapovjednika Inženjerijske satnije 122. brigade HV-a o njegovoj jedinici u Domovinskom ratu 1991. – 1992. u Đakovu i Đakovštini*. U prilogu je i nekoliko tekstova o oslobođenju vojarni u Đakovu, uključujući stenogram video-snimke intervjua novinara Radio Đakova Mirka Kladarića s ročnicima JNA, koji su se predali hrvatskim snagama prilikom oslobađanja vojarni u Đakovu i smješteni u kućama obitelji Ante Mikulića i njegovih susjeda u Đakovu čekali povratak svojim domovima (19. rujna 1991.). Tu su i tekst *Pad kasarni* iz knjige *Iščupani koreni velikog Nabrđa* pukovnika JNA, Aleksandra Svetozara Jovanovića, te ulomci iz dnevnika Ilije Šumanovića koji je zapisivao događaje u Đakovu od 5. rujna do 4. siječnja 1992., ulomci iz dnevnika Davora Runtića koji se odnose na ratne događaje u Đakovštini, neobjavljeni intervjui iz proljeća 1991. s đakovačko-srijemskim biskupom Ćirilom Kosom i mnoštvo novinskih isječaka i članaka, većinom iz *Glasa Slavonije*, kao i ulomci iz raznih knjiga s tematikom Domovinskog rata. U posljednjem dijelu knjige su dokumenti 17. korpusa JNA i pobunjenih Srba, koji zorno prikazuju aktivnosti i planove neprijateljskih snaga na području Đakova i Đakovštine, a na samom kraju knjige priložene su fotografije znakovlja koje su nosili branitelji s područja Đakova i Đakovštine. Poseban dodatak knjizi je vojni zemljovid s ucrtanim položajima hrvatske i neprijateljske vojske na području Đakovštine.

Ova knjiga nije znanstvena studija i kao što naslov sugerira u njoj nisu obuhvaćena sva zbivanja u Đakovu i Đakovštini u Domovinskom ratu, no s obzirom na brojnost i raznovrsnost priloga, ona predstavlja vrijedan izvor podataka za sve koji se zanimaju za to razdoblje hrvatske povijesti, a znanstvenicima može poslužiti kao dobar temelj za daljnja istraživanja. Prije

svega zbog navedenih dokumenata, ali i svjedočanstava izravnih sudionika Domovinskog rata, koja nam općenito nedostaju u historiografiji, a bez kojih je teško razumjeti ozračje svakodnevice, toliko važno za razumijevanje sociološke i psihološke dimenzije pojedinog događaja. Ta su svjedočanstva posebna vrijednost ove knjige, jer arhivski izvori ostat će sačuvani, no nažalost ljudi koji mogu posvjedočiti to burno razdoblje hrvatske povijesti s vremenom će biti sve manje. A povijest nije, ili barem ne bi trebala biti samo zbir činjenica ili interpretacija temeljenih na službenim dokumentima.

Dakako, knjiga je vrlo vrijedna i kao Žrtvoslov, ne samo zbog prikupljenih podataka o Žrtvama Domovinskog rata u Đakovštini, nego i zbog toga što na neki način obiteljima Žrtava može barem malim dijelom pružiti zadovoljštinu zbog priznanja patnje i stradanja njihovih najbližih.

Željka Križe Gračanin